

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และประพฤติมิชอบ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า
อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

คำนำ

เหตุการณ์การทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่าง ๆ การป้องกันการทุจริต คือการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ และเป็นเจตจำนงของทุกองค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันใน ระดับหนึ่งได้ว่าด้วยการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีให้นำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐให้บริหารงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล โดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลเพื่อลดปัญหาการทุจริตภาครัฐ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่กำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า จึงได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงในองค์กรขึ้น เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรการ ระบบหรือแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของการดำเนินที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า

สารบัญ

หน้า

หลักการและเหตุผล	๑
แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๓
การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๓
ลักษณะการทุจริตในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๓
สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๔
วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๕
กรอบแนวคิดและนิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๕
พฤติกรรมการเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ	๗
การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๘
การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และประพจน์มิชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า	๑๐

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และประพฤติมิชอบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

.....

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ พ.ศ. ๒๕๕๓) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ ที่กำหนดว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์
- (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

คำสั่งคณะกรรมการกฤษฎีกาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่กำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ

การทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีอยู่ทั่วทุกหนแห่ง รูปแบบของการทุจริตก็มีความซับซ้อน ยากแก่การตรวจสอบมากขึ้น ตลอดจนผลกระทบจากการทุจริตนั้นก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ในทุกมิติทั้งทางด้านสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และไม่เท่าเทียมของประชาชน ด้านเศรษฐกิจที่กระทบ ต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และด้านการเมืองที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ด้านความโปร่งใสของประเทศ

การทุจริตเป็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่เบี่ยงเบนไปจากปทัสถานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อตอบสนองเป้าหมายส่วนตัวเป็นสำคัญ การทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งของสังคมไทย ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก รูปแบบการทุจริต ในภาครัฐมีการกระจายตัว และมีความซับซ้อน มากยิ่งขึ้น อยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จนถึงการขับเคลื่อนสู่ระดับปฏิบัติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งมีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรมของ “คน” ให้มี จิตสำนึกและพฤติกรรมที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต โดยการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด (Paradigm Shift) หรือ สามารถแยกแยะประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวมได้ อีกทั้งยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ผ่านการสร้างนวัตกรรม ในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน โดยแนวทางการสร้างความโปร่งใส ของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “การประเมินความเสี่ยงการทุจริต” เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ขึ้นได้

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการสกัดกั้นการทุจริตโดยถือเป็นวาระแห่งชาติ โดยเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ นายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) รัฐบาลประกาศให้ป พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นปีแห่งการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจต่อต้านการรับสินบนทุกรูปแบบ อีกทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ ด้านการป้องกันและปราบปราม ซึ่งกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ดำเนินการวางระบบการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในสวนราชการเป็นประจำทุกปี และรายงานผลการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา หรือตามระยะเวลาที่กำหนด และคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และเห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกันขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี ประกอบกับเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ภายใต้กิจกรรมปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทั่วทั้งประเทศ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราศจากซึ่งการทุจริต และนำเงินงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ประเทศไทยก็จะสามารถก้าวข้ามสถานะประเทศกำลังพัฒนา และมีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาอารยประเทศได้

แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริต สามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายใน ที่เหมาะสมจะ ช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ค้นหา หรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่าง ๆ ภายในในองค์กร ที่อาจเป็นช่องโหว่ให้เกิดการทุจริต และเป็น การมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริตในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร องค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรจำเป็นต้องทำ เพราะหากองค์กรใดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นหลักประกัน ความเชื่อมั่นในองค์กรในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มี โอกาสเกิดการทุจริต หรือหากมีโอกาสที่จะ เกิดการทุจริต องค์กรก็จะสามารถบริหารจัดการ และหามาตรการมาป้องกันได้หรือหากเกิดความเสียหายก็จะเป็น ความเสียหายที่น้อยกวาขององค์กรที่ไม่ได้ทำการ ประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ ต้องการบ่งชี้ความเสี่ยงของการทุจริตที่มีอยู่ในองค์กรโดยการประเมินโอกาสของการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจน บุคคลหรือ หน่วยงานที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริต เพื่อพิจารณาว่าการควบคุมและการป้องกันการทุจริตที่มีอยู่ ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่

การทุจริตในระดับท้องถิ่น พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการทุจริตในระดับท้องถิ่น ได้แก่ การกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าโดยหลักการแล้วการกระจายอำนาจ มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้บริการต่าง ๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ในทาง ปฏิบัติทำให้แนวโน้มของการทุจริตในท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

ลักษณะการทุจริตในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลักษณะการทุจริตในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๑) การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจาก การละเลยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) สภาพหรือปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล

๓) สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎระเบียบและกฎหมาย

๔) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรม จริยธรรม

๕) สภาพหรือลักษณะปัญหาที่เกิดจากการขาดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

๖) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการ ตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ

๗) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมี และอิทธิพลท้องถิ่น

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๑) โอกาส แม้ว่าในปัจจุบันมีหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแต่พบว่ายังคงมีช่องว่างที่ทำให้เกิดโอกาสของการทุจริต ซึ่งโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมาย กฎระเบียบไม่รัดกุม และอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงก็เป็นอีกโอกาสหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริต

๒) สิ่งจูงใจ เป็นที่ยอมรับว่าสภาวะทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเรื่องของวัตถุนิยม สังคมนิยม ทำให้คนในปัจจุบันมุ่งเน้นที่การสร้างควมร่ำรวย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทุจริตมากยิ่งขึ้น

๓) การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใส การทุจริตในปัจจุบันมีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบายที่ทำให้การทุจริตกลายเป็นความชอบธรรมในสายตาของประชาชน ขาดกลไกการตรวจสอบ ความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะเข้าไปตรวจสอบการทุจริตของบุคคลเหล่านี้

๔) การผูกขาด ในบางกรณีการดำเนินงานของภาครัฐ ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นเรื่องของการผูกขาด ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวข้องเป็นห่วงโซ่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ในบางครั้งพบบริษัทมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนเองได้รับสิทธิในการดำเนินงานโครงการของภาครัฐ รูปแบบของการผูกขาด ได้แก่ การผูกขาดในโครงการก่อสร้าง และโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐ

๕) การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ความยากจนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการมีพฤติกรรมทุจริต เพราะความต้องการที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องแสวงหา ช่องทางเพื่อเพิ่ม “รายได้พิเศษ” ให้กับตนเองและครอบครัว

๖) การขาดจริยธรรม คุณธรรม ในสมัยโบราณ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ได้รับการเน้นเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นเครื่องวัดความดีของคน แต่ในปัจจุบันพบว่าคนมีความละอายต่อบาปและเกรงกลัวบาปน้อยลง และมีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น มองแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะยึดผลประโยชน์ส่วนรวม

๗) มีค่านิยมที่ผิด ปัจจุบันค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนจากยกย่องคนดี คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นยกย่อง คนที่มีเงิน คนที่เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี คนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีค่านิยมที่ผิดเห็นว่าการทุจริต เป็นวิถีชีวิตเป็นเรื่องปกติธรรมดาเห็นคนชื้อเป็นคนชื้อ เห็นคนโกงเป็นคนฉลาดยอมจะทำการทุจริตฉ้อราษฎร์ บังหลวง โดยไม่มีความละอายต่อบาปและบาปและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายใน ที่เหมาะสมจะ ช่วย ลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริต ให้แก่บุคลากรของ องค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วย ให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่ คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือ หากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อย กว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้ เป็นส่วน หนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความ เสี่ยงการ ทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการป้องกันข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ ทำการทุจริต ปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดผลสัมฤทธิ์ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ป้องกัน ความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ลดโอกาสและผลกระทบที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อการ ดำเนินงานที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้และสามารถควบคุมได้ ตรวจสอบได้อย่างมี ระบบ

กรอบแนวคิดและนิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะหลักการควบคุมการ ทุจริต คอรัปชัน (Corruption Control) ซึ่งหมายถึง การไม่กระทำและไม่สนับสนุนการทุจริต พร้อมทั้งร่วมมือกัน ควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตในองค์กร จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่มุ่งสู่การเป็นราชการใสสะอาด สามารถ สกัดกั้นลดและปิดโอกาสการทุจริตและประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานของสวรราชการให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ในฐานะกลไก ของฝ่ายบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐได้ขับเคลื่อนการดำเนินการภายใต้บริบท ใหม่ที่เน้น เรื่องการป้องกันปรามที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสกัดกั้น ยับยั้ง เพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต โดยการประเมินความ เสี่ยงการทุจริต โดยได้จำแนกประเภทการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ ความเสี่ยงการทุจริตที่ด้านการอนุมัติ อนุญาต

ด้านที่ ๒ ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

ด้านที่ ๓ ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

พฤติกรรมกรเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ

จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดย นายนิติไชย เกษมมงคล เลขาธิการคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ โฆษกสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ ดัชนีการรับรู้ การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ประจำปี ๒๕๖๕ ที่จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) มีประเทศที่ถูกจัดอันดับทั้งสิ้น ๑๘๐ ประเทศ ประเทศไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นเป็น ๓๖ คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๐๑ ของโลก ดีขึ้นจากปี ๒๕๖๔ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) เป็นดัชนีที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ส่วนหนึ่งเนื่องจากนัก ลงทุนหรือนักธุรกิจหลายประเทศใช้เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือลงทุนของแต่ละประเทศ โดยมองว่าการทุจริตคอร์รัป ชันเป็นหนึ่งในปัจจัยที่เป็นต้นทุนหรือความเสี่ยงในการเข้ามาประกอบธุรกิจ

๑) ภาพรวม ประเทศไทย ได้คะแนนเพิ่มขึ้นเป็น ๓๖ คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๐๑ ของโลก ดีขึ้น จากปี ๒๕๖๔ ที่ได้คะแนน ๓๕ คะแนน และอยู่ในอันดับที่ ๑๑๐ ของโลก โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่ม ประเทศสมาชิกอาเซียน ไทยอยู่อันดับที่ ๔ ขณะที่ประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดคือประเทศสิงคโปร์ ได้ ๘๓ คะแนน จัดอยู่ ในอันดับที่ ๔ ของโลก ส่วนอันดับที่ ๒ และ ๓ คือประเทศมาเลเซีย และประเทศเวียดนาม โดยได้คะแนน ๔๗ และ ๔๒ ตามลำดับ

๒) ผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในปี ๒๕๖๕ เป็นการประเมินจาก แหล่งข้อมูล ๙ แหล่ง โดยประเทศไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ จำนวน ๒ แหล่ง ได้แก่

- แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) โดยพิจารณาข้อมูลการติดสินบนและการทุจริตมีอยู่หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นจาก ๓๙ เป็น ๔๓ คะแนน

- แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) โดยพิจารณาข้อมูลภาคธุรกิจต้องจ่ายเงินสินบนในกระบวนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นจาก ๔๒ เป็น ๔๕ คะแนน

ภาครัฐได้มีการแก้ไขปัญหาการติดสินบน โดยมีการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับสินบนอย่างจริงจัง รวมทั้งการพัฒนาระบบการอนุมัติ อนุญาตให้มีความโปร่งใส การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ประกอบกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ได้ส่งเสริมให้มีการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการอนุมัติอนุญาตตามนโยบาย “Digital Government” ตลอดจนมีการเปิดเผยข้อมูลลงในระบบดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาคประชาชนมีความตื่นตัวในการจับตามองการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ

๓) แหล่งข้อมูลที่ได้รับคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๔ มีจำนวน ๒ แหล่ง ได้แก่

- แหล่งข้อมูล The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) โดยพิจารณาข้อมูลระดับการรับรู้ว่าการทุจริตเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มากน้อยเพียงใด ไทยได้คะแนนลดลงจาก ๓๖ คะแนน เป็น ๓๕ คะแนน

- แหล่งข้อมูล World Justice Project (WJP) โดยพิจารณาข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติกรรมการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบมากน้อยเพียงใด ไทยได้คะแนนลดลงจาก ๓๕ เป็น ๓๔ คะแนน

การรับรู้ของผู้ประเมินที่มองว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐยังรับรู้และถือปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมไม่มากเท่าที่ควร รวมถึงยังคงมีการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนขาดการผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานรัฐยังต้องมีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ในมุมมองของผู้ประเมินในแหล่งข้อมูลดังกล่าว อาจเห็นว่าถึงแม้ในปีที่ผ่านมาประเทศไทย จะได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตต่าง ๆ เช่น มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับระบบ การลงโทษผู้ที่กระทำการทุจริต แต่ในปัญหาการทุจริตต่าง ๆ ของประเทศไทย ยังคงมีอยู่ไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมา ๆ มา เช่น พฤติกรรมการเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการทุจริต ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในปีนี้จะเพิ่มขึ้น การรั้งอันดับการรับรู้การทุจริตที่อันดับ ๑๐๑ ของโลก ยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันว่าสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอาจต้องทำงานหนักขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเพื่อจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ที่จะส่งผลดีต่อการสร้างสังคมที่สงบสุข ยุติธรรม และโปร่งใสต่อไป สอดคล้องกับคำแนะนำขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ที่ระบุว่า นานาประเทศควรให้ความสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจบริหาร ตุลาการและนิติบัญญัติ รวมทั้งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพทางสังคม ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลภาครัฐผ่านระบบสารสนเทศ การจำกัดการใช้อิทธิพลทางการเมือง ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ รวมถึงการรับมือกับปัญหาการทุจริตข้ามชาติในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ ประเทศที่มีค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงควรให้ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการต่อต้านสินบนข้ามชาติ ตลอดจนการติดตามทรัพย์สินคืน

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวกับสินบน เพื่อสร้างมาตรการในป้องกันและลดโอกาสการทุจริตจากการปฏิบัติงาน โดยได้ทำการคัดเลือกกระบวนการงานทำการประเมิน ดังนี้

(๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาต ของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

(๓) การจัดซื้อจัดจ้าง

(๔) การบริหารงานบุคคล

เกณฑ์กำหนดระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood)

ตารางระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood)		
ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
5	สูงมาก	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า 5 ครั้ง / ปี
4	สูง	มีโอกาสดังขึ้นบ่อยครั้ง หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นไม่เกิน 4 ครั้ง / ปี
3	ปานกลาง	มีโอกาสดังขึ้นบางครั้ง หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นไม่เกิน 3 ครั้ง / ปี
2	น้อย	มีโอกาสดังขึ้นน้อยครั้ง หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นไม่เกิน 2 ครั้ง / ปี
1	น้อยมาก	มีโอกาสดังขึ้นได้ยาก หรือ
		มีโอกาสดังขึ้น 1 ครั้ง / ปี

หมายเหตุ : สามารถปรับเปลี่ยนคำอธิบายได้ตามความเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงของหน่วยงาน

เกณฑ์กำหนดระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ที่ส่งต่อการดำเนินงาน

ตารางระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)			
ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย (ผลกระทบทางการเงิน)	คำอธิบาย (ผลกระทบที่ไม่ใช่ทางการเงิน)
5	สูงมาก	ความเสียหายตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษ ข้อมูลความผิด เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
4	สูง	ความเสียหายตั้งแต่ 500,000 บาท ถึง 1,000,000 บาท	ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบด้านความ โปร่งใส สื่อมวลชนลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และ สังคมให้ความสนใจ
3	ปานกลาง	ความเสียหายตั้งแต่ 250,000 บาท ถึง 500,000 บาท	หน่วยงานตรวจสอบเข้าทำการตรวจสอบ ข้อเท็จจริง
2	น้อย	ความเสียหายตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 250,000 บาท	ปรากฏข่าวสื่อที่อาศาดพิงคนภายใน หน่วยงาน มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส
1	น้อยมาก	ความเสียหายตั้งแต่ 100,000 บาท หรือน้อยกว่า	แทบจะไม่มี

กำหนดระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) โดยใช้ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood) คูณด้วยระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ซึ่งระดับความเสี่ยงกำหนดไว้เป็น ๔ ระดับ และจัดทำแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต} \times \text{ระดับความรุนแรงของผลกระทบ}$$

$$\text{Degree of Risk} = \text{Likelihood} \times \text{Impact}$$

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
1	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	15 – 25
2	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	9 – 14
3	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	4 – 8
4	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	1 – 3

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	1	2	3	4	5
5	5	10	15	20	25
4	4	8	12	16	20
3	3	6	9	12	15
2	2	4	6	8	10
1	1	2	3	4	5

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	1	2	3	4	5
5	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
4	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
3	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
2	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
1	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง

**การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และประพฤตินิชอบ ในประเด็นที่เกี่ยวกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗**

ประเด็น	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับของความ เสี่ยง	มาตรการ/แนวทางการจัดการ ความเสี่ยง
(๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการ อำนวยความสะดวก ใน การพิจารณาอนุญาต ของ ทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	เจ้าหน้าที่มีการเรียกรับ สินบน เพื่อช่วยให้การ พิจารณาอนุมัติ อนุญาต ง่ายขึ้น หรือได้รับการ ยกเว้น หรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย	ปานกลาง	๑. ประกาศนโยบาย No Gift Policy ๓. มาตรการแสดงเจตนาธรรมณ์ใน การนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการ บริหารงาน ๔. จัดทำคู่มือหรือมาตรฐานการ ให้บริการ ให้มีขั้นตอนและ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือการให้บริการแต่ละขั้นตอน ๕. พัฒนาระบบการให้บริการ ประชาชนผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ (E-Service)
(๒) การใช้อำนาจตาม กฎหมาย/การให้บริการ ตามภารกิจ	(๑) เจ้าหน้าที่มีพฤติกรรม เลือกปฏิบัติกับประชาชน ผู้มาติดต่อ (๒) ใช้อำนาจตาม กฎหมายเพื่อช่วยเหลือ ญาติหรือพวกพ้อง	ปานกลาง	๑. ขับเคลื่อนมาตรการเสริมสร้าง มาตรฐานทางจริยธรรมของ หน่วยงาน ๒. โครงการส่งเสริมการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อป้องกันการทุจริต ๓. โครงการจัดทำคู่มือสำหรับ ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๔. จัดทำมาตรการจัดให้มีระบบ และช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน เกี่ยวกับการทุจริต

ประเด็น	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับของความเสี่ยง	มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยง
(๓) การจัดซื้อจัดจ้าง	(๑) จัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตาม TOR (๒) เอื้อประโยชน์โดยการเป็นคู่ค้าหรือคู่สัญญากับกิจการของญาติหรือพวกพ้อง	ปานกลาง	๑. ฝึกอบรมให้บุคลากรภายในและประชาชนให้มีความรู้เกี่ยวข้องกับการพัสดุ ๒. ส่งตัวบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัสดุ ๓. กิจกรรมให้ความรู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนแก่ผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบลและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า ๓. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง ๔. มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน
(๔) การบริหารงานบุคคล	(๑) การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนไม่เป็นธรรม (๒) ช่วยเหลือญาติหรือพวกพ้องในการสรรหาและเลือกสรรเป็นพนักงาน	ปานกลาง	๑. กิจกรรมการสร้างความรู้ โปร่งใสในการพิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือน ๒. มาตรการสร้างความรู้ โปร่งใสในการบริหารงานบุคคล